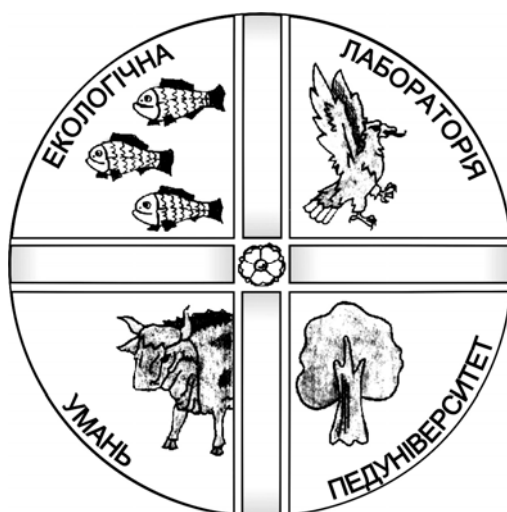

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

НАУКОВІ ЗАПИСКИ
ЕКОЛОГІЧНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ
УДПУ

Випуск 21

Умань
Видавець «Сочінський М. М.»
2018

УДК 57.574
НЗ4

*Рекомендовано до друку.
Вченою радою природничо-географічного факультету
(протокол № 3 від 23 жовтня 2018 р.)*

*Засновник та правовласник збірника – природничо-географічний
факультет Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини*

Редакційна колегія:

Совгіра С. В. – доктор педагогічних наук, професор;

Браславська О. В. – доктор педагогічних наук, професор;

Миколайко В. П. – кандидат сільськогосподарських наук, професор
кафедри біології та методики її навчання;

Ткач Є. Д. – кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник;

Валюк В. Ф. – кандидат хімічних наук, доцент;

Ситник О.І. – кандидат географічних наук, доцент;

Красноштан І.В. – кандидат біологічних наук, доцент;

Гнатюк Н.О. – кандидат біологічних наук, доцент;

Горбатюк Н.М. – кандидат педагогічних наук, доцент

Душечкіна Н.Ю. – кандидат педагогічних наук

Відповідальний за випуск:

Гончаренко Г. Є. – кандидат біологічних наук, доцент; завідувач науково-дослідної лабораторії «Екологія і освіта» УДПУ імені Павла Тичини.

НЗ4 **Наукові** записки екологічної лабораторії УДПУ. За ред.
Совгіри С. В. – Вип. 21. – Умань : Видавець «Сочінський М. М.»,
2018. – 190 с.

ISBN 978-966-

Збірник містить наукові статті, які висвітлюють широкий спектр проблем у галузях: екології, географії, біології, хімії, сільського господарства, охорони навколишнього природного середовища та педагогіки. Висвітлюються заходи, форми й методи формування екологічного світогляду студентської та учнівської молоді.

УДК 57.574

ISBN 978-966-

© Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, 2018

ЗМІСТ

ЕКОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

<i>Гончаренко Г. Є.</i> Вимоги до регіональних екомереж Південно-Бузького екокоридору.....	6
<i>Душечкіна Н. Ю.</i> Підвищення ролі природно-заповідних територій як важливої складової сталого розвитку держави.....	11
<i>Совгіра С. В.</i> Природні умови Південно-Бузького екокоридору.....	15
<i>Ситник О. І., Пастушенко А. А.</i> До питання використання водних ресурсів Гайсинського району Вінницької області.....	22

ЕКОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

<i>Браславська О. В., Прилуцький П. В.</i> Географічні чинники впливу на стан здоров'я населення.....	27
<i>Берчак В. С.</i> Дослідження водних антропогенних ландшафтів у працях українських та зарубіжних вчених.....	31
<i>Герасименко О. В.</i> Становлення української соціально-економічної географічної науки (у ХІХ– на початку ХХ століття).....	35
<i>Лаврик О. Д., Сорокін С. В., Горецька Н. М.</i> Початковий етап формування ландшафтно-технічних систем сучасної території Вінниці	39
<i>Максютов А. О., Плаксієв О. В.</i> Особливості розвитку та проблеми туристичної галузі України.....	44
<i>Рожі І. Г.</i> Екотуризм як елемент рекреаційно-туристської сфери.....	48
<i>Ситник О. І., Пастушенко А. А., Андрущенко В. О.</i> Вплив кліматичних умов на екосистеми, населення та господарство.....	50

ЕКОЛОГО-БІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

<i>Грабовська С. Л.</i> Видовий склад і екологічні особливості хижих кліщів-фітосейд (<i>Parasitiformes, Phytoseiidae</i>) в рослинних асоціаціях урбоекосистем.....	57
<i>Красноштан І. В., Деде Н. С.</i> Дослідження продуктивності середньостиглих сортів абрикоса в насадженнях Одеської області.....	63
<i>Мороз Л. М., Парашук А. В.</i> Тварини агробіостанції Уманського державного педагогічного університету занесені до Червоної книги України.....	67
<i>Мороз Л. М., Сидоренко Н. О.</i> Моніторинг домінуючих видів птахів у парках та скверах міста Умані в зимовий період	70
<i>Мороз Л. М., Комінарець О. Є., Волощук В. В., Містрюков Е. О.</i> Моніторинг чисельності борсука європейського на території села Зозів Липовецького району Вінницької області.....	73
<i>Сорокіна С. І., Тополя В. П.</i> Розвиток уявлень про антропогенез.....	76
<i>Сорокіна С. І., Сидоренко Н. О., Скрабук С. В., Савченко Н. М.</i> Палеонтологічні докази еволюції.....	79

<i>Сорокіна С. І., Остафійчук А. В.</i> Теорії походження життя.....	82
<i>Сорокіна С. І., Понедельник Д. О., Онищук Ю. В., Баранова В. О.</i> Морфологічні докази еволюції.....	86
<i>Сорокіна С. І., Норченко В. І., Насиленко К. В., Юр А. С.</i> Наслідуювання природи наукою.....	89
<i>Сорокіна С. І., Акиєва А. Б., Баирова К. О., Хайдаров У. Р.</i> Сучасні уявлення про відношення між онтогенезом і філогенезом.....	95
<i>Сорокіна С. І., Ташбаєва Е. Н., Рашидова Ч. Р.</i> Молекулярно- генетичні та біохімічні докази еволюції.....	100
<i>Соболенко Л. Ю., Кулинич Н. В.</i> Відмінності між окремими представниками родини справжні жаби (<i>Ranidae</i>) в умовах Уманщини.	103
<i>Соболенко Л. Ю., Загранична А. Г.</i> Фітосанітарний стан культури айстри однорічної (<i>Callistephus Chinensis</i> (L.) Nees.) в умовах агробіостанції Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.....	106
<i>Соболенко Л. Ю., Сімонник Ю. С.</i> Біологічні особливості видів роду <i>Sedum l.</i> в умовах агробіостанції Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.....	112
<i>Соболенко Л. Ю., Куліш А. Ю.</i> Використання гібридних ірисів в ландшафтному дизайні та флористиці.....	116
<i>Соболенко Л. Ю., Лісна М. В.</i> Мікрофлора гнійних ран.....	120

ЕКОЛОГО-ХІМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

<i>Галушко С. М., Тарликова Ю. О.</i> Визначення якості медпрепарату від куріння Табекс методом хроматографії.....	124
<i>Галушко С. М., Радванська Я. М.</i> В'язкість та асоціація водних розчинів електролітів.....	128
<i>Гнатюк Н. О.</i> Оцінка біологічної активності та компонентний склад ефірних олій <i>Monarda didyma l.</i> , <i>Hyssopus officinalis l.</i> , <i>Dracosephalum</i> <i>moldavicum l.</i>	132

АГРОЕКОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

<i>Миколайко В. П., Миколайко І. І.</i> Екологічні проблеми землекористування в умовах лісостепової зони.....	138
<i>Подзерей Р. В.</i> Сучасні проблеми охорони агроландшафтів.....	142

ПЕДАГОГІЧНІ ТА ЕКОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

<i>Браславська О. В., Макаревич І. М.</i> Активізація пошуково- дослідницької діяльності студентів як елемент розвитку їх компетентності.....	146
<i>Валюк В. Ф.</i> Особливості формування наукового світогляду учнів.....	149
<i>Гончарук В. В.</i> Особливості формування екологічної культури у студентів природничо-географічного факультету.....	152

<i>Горбатюк Н. М., Уманчик Т. В.</i> Формування мотивів учіння до хімії як засіб підвищення ефективності навчання.....	156
<i>Горбатюк Н. М., Котик А. С.</i> Формування інтелектуальних умінь в учнів у процесі вивчення хімії.....	159
<i>Задорожна О. М.</i> Екологічні переконання як складова екологічної свідомості майбутніх учителів хімії.....	162
<i>Мороз Л. М., Богінська С. О., Гребеніченко Д. І</i> Організація куточка живої природи (зоологічного відділу) в початковій школі.....	166
<i>Миронюк Т. М.</i> Здоров'я як цінність сучасної особистості.....	170
<i>Небикова Т. А., Берчак В. С.</i> Екскурсія з біології як урок серед природи.....	174
<i>Люленко С. О.</i> Самоосвіта – як одна із форм особистісного становлення майбутнього вчителя біології.....	177
<i>Сокальський А. І., Солошенко О. В.</i> Експериментальна діяльність на уроках географії.....	180
Відомості про авторів	185
До відома авторів	190

можливість учням сприймати безпосередньо органами чуттів предмети і явища в природних умовах, зібрати матеріали, які будуть використовуватись в подальшому на уроках, прививає любов до природи, предмета і педагога. Тому вчителю у сучасній школі варто проводити уроки серед природи, адже вони підвищують його авторитет та сприяють налагодженню взаємодії з учнями.

Література:

1. Грицай Н. Б. Методика підготовки та проведення екскурсій з біології : навчально-методичний посібник / Н. Б. Грицай. – Рівне : О. Зень, 2016. – 232 с.
2. Екскурсія як урок серед природи: методичні рекомендації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://naurok.com.ua/ekskursiya-yak-urok-sered-prirodi-1319.html>.
3. Ягодовський К. П. Об одной из попыток углубления исследовательского метода / К. П. Ягодовський // Естествознание в школе. – 1923. – № 5–6. – С. 60–69.

Люленко С. О.

САМООСВІТА – ЯК ОДНА ІЗ ФОРМ ОСОБИСТІСНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ БІОЛОГІЇ

На сучасному етапі розвитку суспільства вміння вчитися самостійно є важливою складовою будь-якої професії, особливо професії педагога. Учитель, за словами А. Дістервега, «лише до тих пір здатний насправді виховувати і утворювати, поки сам працює над своїм власним вихованням і освітою».

За словами К. Д. Ушинського вчитель живе до тих пір, поки вчиться, якщо він не вчиться, не читає, не стежить за науковими досягненнями в своїй області і не впроваджує їх у практику, мало сказати, що він відстає: він тягне назад, ускладнює вирішення завдань, поставлених перед школою, і хоче або не хоче, чинить опір загальному руху шкільного колективу.

Необхідність педагогічної самоосвіти обумовлена тими змінами, які постійно відбуваються в освіті: з'являються нові методики навчання і виховання, розробляються нові способи і засоби педагогічної діяльності, оновлюються освітні програми і

підручники, вводяться нові нормативи. Це відображає природний процес суспільного розвитку, адже освіта є частиною суспільства. Знання, вміння та навички набуті педагогом в минулому мають властивість забуватися. Тому педагогу-професіоналу необхідно їх оновлювати і здобувати нові.

У педагогіці самоосвіта розглядається в двох значеннях – у вузькому і в широкому.

У вузькому сенсі самоосвіта – це самонавчання, яке визначається як процес безпосереднього отримання людиною досвіду поколінь у вигляді власних прагнень і самостійно обраних засобів. Для його реалізації велике значення мають вміння вчитися, вміння організувати свій час і вміння знаходити та обробляти необхідну інформацію.

У широкому розумінні поняття «самоосвіта» розглядається як «само творення», тобто створення самого себе як особистості, самовдосконалення. В даному випадку самоосвіта виступає як механізм особистісного розвитку і професійного росту людини.

Під самоосвітою розуміється пізнавальна діяльність людини, спрямована на перетворення своїх фізичних сил, душевних і соціальних якостей. Самоосвіта як цілеспрямована самостійна діяльність людини з особистісного самовдосконалення включає в себе два відносно самостійних процеси – самонавчання і самовиховання.

У педагогічному словнику поняття самоосвіта визначається, як цілеспрямована пізнавальна діяльність, керована самою особистістю; придбання систематичних знань в якійсь галузі науки, техніки, культури, політичного життя тощо [1].

І. С. Дереза стверджує, що самоосвіта є результатом освіти й обов'язковою умовою ефективності останньої. Взаємозв'язок процесів освіти та самоосвіти зумовлений тим, що самоосвіта сприяє накопиченню знань, формуванню інтелекту, розвитку розумових сил і здібностей а самоосвіта є інформативним процесом, складником розумового самовиховання, завдяки якому виробляються якості, потрібні для успішного оволодіння знаннями. Необхідність самоосвіти педагога диктується, з одного боку, і з самою суттю учительській діяльності, її соціальною роллю, з іншого боку, реаліями і тенденціями безперервної освіти, що пов'язано з постійно мінливими умовами педагогічної праці, потребами суспільства, еволюцією науки і практики, все зростаючими вимогами до людини, його здатності швидко і